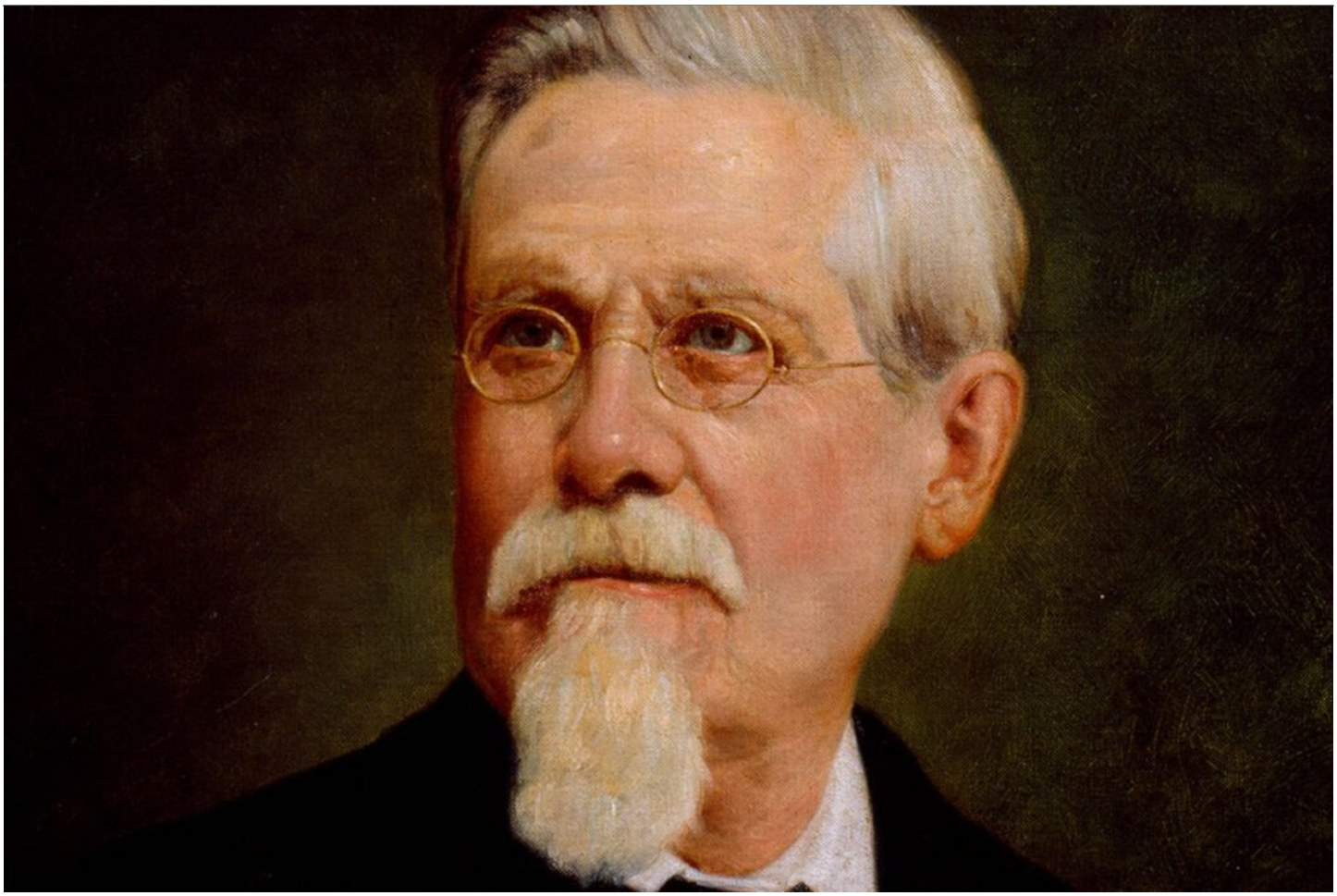

El compositor català de l’himne de Mèxic

Autor: Martí Crespo
Data de publicació: 16-03-2026

Com a casa: viatjant pel món a la recerca d'obres, edificis, monuments i personatges que ens remeten a casa nostra.

La data del 16 de setembre de 1810 és considerada l’espurna de la guerra d’alliberament de Mèxic respecte del jou espanyol, un procés que culminà onze anys després. Per això cada 16 de setembre, en record de l’anomenat Grito de Independencia, el govern mexicà sol recordar els seus herois nacionals, entre els quals hi ha amb tots els honors un català de Sant Joan de les Abadesses nascut ara fa exactament dos segles. Parlem del compositor Jaume Nunó i Roca (8 de setembre de 1824 – 18 de juliol de 1908), més conegut a l’altra riba de l’Atlàntic per Jaime Nunó. No és estrany, de fet, que aquest santjoaní figuri en la llista de personatges il·lustres dels Estats Units de Mèxic: li deuen, ni més ni menys, la música de l’himne nacional, un dels tres símbols patris establerts per llei, juntament amb l’escut i la bandera.

Per a explicar el seu recorregut vital del Ripollès a Mèxic, cal fer referència a una concatenació de casualitats i coincidències. La primera, la més tràgica, fou la que el va obligar, tot just entrant a l’adolescència, a allunyar-se físicament de Sant Joan de les Abadesses: la mort prematura dels seus pares, Francesc Nonó i Magdalena Roca. Va ser aleshores quan se’n va haver d’anar a viure a Barcelona, acollit probablement pel seu oncle Bernat Nunó que, a més d’introduir-lo en els ambients culturals de la ciutat, sembla que fou qui el va convèncer de canviar-se més endavant el cognom patern Nonó per Nunó. Sigui com sigui, a la capital catalana va ingressar aviat al cor de la catedral i, atesa la seva bona predisposició per la música, a tan sols disset anys va obtenir una beca per a anar a estudiar amb l’operista Saverio Mercadante a Nàpols.

En un altre tomb biogràfic inesperat, quan va tornar d’Itàlia Nunó va dirigir algunes orquestres i bandes locals de Sabadell i Terrassa fins que, el 1851, fou nomenat director de la Banda del Regiment de la Reina i va viatjar amb aquesta formació militar fins a Cuba, que aleshores era colònia espanyola. Casualment, hi va conèixer el general mexicà Antonio López de Santa Anna, just quan es disposava a traslladar-se a Mèxic per a recuperar la presidència del país. Captivat per les bones aptituds musicals de Nunó, no va dubtar a oferir-li el càrrec de director general de les

bandes militars mexicanes, amb el rang de capità i un bon sou, i a prometre-li la direcció d'un projectat Conservatori de Música de Mèxic.

La casualitat, una altra vegada, va fer que tot just arribat a Mèxic hom convoqués un concurs per a instrumentar els versos del poeta Francisco González Bocanegra i compondre el nou himne del país. Nunó no s'ho va pensar dues vegades i, entre la vintena llarga de propostes presentades, la seva va acabar essent la guanyadora. Poc després, el 16 de setembre de 1854, la composició s'estrenà fastuosament al Gran Teatro Nacional de Mèxic (on actualment s'aixeca el Palau de Belles Arts). Però la caiguda del govern de Santa Anna, al començament del 1855, el va obligar a deixar el país i establir-se més al nord, als EUA.

Instal·lat d'entrada a Nova York i més tard ja a Buffalo, prop de les cascades del Niàgara, Nunó va sobreviure econòmicament dirigint companyies d'òpera, acompanyant solistes europeus de ronda pels EUA i exercint la docència musical, especialment al capdavant d'uns quants cors i societats filharmòniques. Del tot oblidat a Mèxic, on es creia que ja era mort, el 1901 un cop de sort va permetre que un periodista mexicà present a l'Exposició Panamericana a Buffalo se sorprengués de trobar-lo viu i ben actiu. La notícia no va trigar a arribar al president Porfirio Díaz, que es va afanyar a convidar-lo a Mèxic amb tots els honors. Tres anys més tard, en ocasió del cinquantenari de la composició de l'himne, va tornar-hi per última vegada, atès que el 18 de juliol de 1908 la seva vida es va apagar als EUA, a vuitanta-tres anys, lluny del poble de naixement i de la seva segona pàtria.

Però la seva biografia no es va aturar amb la mort, atès que el 1942 el govern mexicà en va fer exhumar les restes a Buffalo per a traslladar-les a l'anomenada Rotonda de les Persones Il·lustres al cementiri de Dolores de Ciutat de Mèxic, on reposen molts prohoms de la història de Mèxic. La tomba de Nunó –l'únic estranger del panteó– és al costat de la de Francisco González Bocanegra, l'autor de la lletra d'una composició, l'himne mexicà, que va eclipsar del tot l'obra ingent del músic català. Ho van descobrir el 2010, també amb una bona dosi de sort, els musicòlegs catalans Cristian Canton Ferrer i Raquel Tovar Abad: enmig de la celebració del bicentenari de la independència de Mèxic, van localitzar als EUA l'únic besnet directe de Nunó i van descobrir, amb sorpresa, que en conservava el fons personal, format per quasi cinc mil documents inèdits (cartes personals, partitures, documents oficials…). Amb tot aquell material van poder escriure la primera biografia completa del compositor i també una selecció de les quasi sis-centes obres musicals que es calcula que va deixar. Les poques que han arribat fins als nostres dies es van interpretar en dos concerts pel bicentenari del naixement de Nunó a la Ciutat de Mèxic del conjunt Solistas Ensamble de Bellas Artes, el cap de setmana passat.

Ofrena floral a la tomba de Jaume Nunó (fotografia: delegació del govern a Mèxic).

Uns concerts, val a dir, que es poden complementar perfectament amb l'exposició permanent que hi ha sobre la seva figura al flamant Espai Catalunya de la delegació del govern català a Mèxic. I, com un joc de miralls, a la casa pairal de la família Nonó de Sant Joan de les Abadesses, convertida el 2010 en el casal social municipal del Palmàs, també hi podem trobar una exposició permanent dedicada al ciutadà més il·lustre del municipi ripollès.

I una mica més: Al llibre Jaume Nunó. Un santjoaní a Amèrica hi ha una dada digna de comentar: si s'analitza l'origen dels compositors de tots els himnes dels estats vigents que s'han compost, el 10% són obra de forasters a la pàtria a què van dedicar la música. Aquest rànquing peculiar és encapçalat per músics francesos, portuguesos i italians, però els catalans no hi queden gens enrere, sobretot en terres americanes: a més del cas del santjoaní Jaume Nunó a Mèxic, l'himne de l'Argentina és obra del mataroní Blai Parera (1776-1840), el de Xile és una composició encarregada al targarí Ramon Carnicer (1789-1855) i el de Puerto Rico porta música del reusenc Fèlix Astol (1813-1901). També s'hi pot afegir el barceloní Jaume Segalés Faixó (1891-1960), autor d'un dels himnes del Paraguai, o el primer himne de Panamà, amb música del vilafranquí Albert Galimany (1899-1973). I, tot i que encara hi ha un cert misteri, l'harmonització de l'himne de l'Índia és ben probable que sigui obra del compositor i director d'orquestra barceloní Francesc Casanovas (1899-1986).

Martí Crespo

Podeu accedir a l'article original a través del següent enllaç:
https://www.vilaweb.cat/noticies/com-a-casa-dos-cents-anys-del-naixement-del-compositor-catala-de-himne-de-mexic-jaume-nuno/